

A hivatástudatról

Hivatástudat. Sokat hallunk, beszélünk róla, sokféle összefüggésben. Hivatástudatra nevelés, — hivatástudarból végzett munka, — pedagógusi hivatástudat... és még számtalan változat. Magatartást értünk rajta, meg tevékenységet. És más mindenfélét. Ünnepi szó, — hangulata, „holdudvara” van, — sajátos fénye. Mégis az történik vele, ami a „nagy szavakkal” szokott; — hamar megkopik, elszürkül, utoléri végzete: szólammá lesz. Pedig „alápszó” éppen a pedagógiai pályán. Gyökere a „hívni” ige, — amely vonzást, vonzódást is jelent. Voltaképpen egyszerű tartalom rejtezik benne. Valami ilyen: feltétel nélkül, odaadással végzett munka. Munka, amelynek tartalma annak a tudatában, emberségében nyeri el értelmét, aki végzi. A tanítóban, a tanárban. Milyen motívumai is vannak e gyakran mondott szónak: hivatástudat — a mi pályánkon? Egyszerű, emberi motívumai. Talán így fogalmazhatnánk: a gyermek szeretete, s a fejlődés szolgálata. Nem új dolgok ezek, úgy gondolom, egyidősek a pedagógiával, a „gyermekvezetés” tudományával, — sőt — talán leírhatom: művészetével.

Amikor most e sorokat írom — gyermekkorom s régmúlt ifjúságom legnagyobb, máig s mindig felejthetetlen ember- emléke támad föl bennem. Volt gimnáziumi magyartanárom, éveken át osztályfőnököm, az egykori budapesti egyetemi gyakorló gimnázium díszje, a Debreceni Egyetem irodalomtörténet professzora, az immár huszonhárom éve halott felejthetetlen tanár: Kerecsényi Dezső. Amikor hivatástudatról szölok — gyakran kell tennem — az ő okos-hűvös tekintete, tiszta szigorúsága, hangja, gesztusai, irodalomóráinak forró árama, szellemi izgalma jut eszembe. Ma már tudom, hogy az ő tanári tevékenységének lényege a hivatástudat volt. Elképzelhetetlen, hogy más lett volna, mint ami volt: tanár. S mi — egykori vadkamazsok, majd lassan érő ifjak mit tanultunk tőle? Nagy szó, de igaz: az életet. Mert ő megvalósította az ismert latin mondás tartalmát: „Non scolae sed vitae discimus”. — „Nem az iskolának, hanem az életnek tanulunk”. E klasszikus féligazság — a legtöbb közmondás ilyen — vált építő erővé az ő mesterkeze nyomán — bennünk, egykori tanítványainban. Hogy magam is irodalomtanár lettem, — jórészt neki köszönhetem. Pedig — a szálló évek mind magasabb csúcscsairól visszánézve olyan egyszerű minden, amit ő tett miértünk, tanítványaiért. Egyszerű, ám mégis nem hiábavaló fölidézni. Először is szeretett minket. Emberként szeretett, megbecsülve, dicsérve-bíráva, — de emberként, sőt: egyenrangú em-

berként. Tanított és követelt. Elvégeztette velünk a ránk szabott munkát. Nem tűrte a lazaságot, nem „bratyizott” velünk sokat, de barátunk volt és tanácsadónk, szellemi vezetőnk, társunk, tapasztaltabb „felnök”, — tanár. Amit ez a sokat használt szó jelent: humanizmus, — azt ő tette valóságos szárnyas ifjúságunk éveiben. Minden órája mintaszerű volt. Nemcsak didaktikai tekintetben, de emberségben. Okos szava, tekintete, fényes tudása, érdekes magyarázatai a legelszántabb iskolaellenes diákot is foglyul ejtették, nem kellett „fegyelmeznie”, mert maga is tiszteletet parancsolóan fegyelmezett volt, tanári munkájában tudatos, szaktudományában magasan képzett, — következetes a követelményekben, de annak, amit követelt, a többszörösét adta tanítási óráin. — Mindent tudott rólunk, mert ismerte a pedagógiát, mert nevelő volt, mert hivatásból, hivatástudatból lett azzá. Mert tudta és hirdette, hogy „mégis mozog a föld”, — hogy az emberi fejlődés megállíthatatlan. Nem ismert — a legnehezebb években sem, amikor már egyetemi hallgatóként barátjává fogadott — semminő különbséget ember és ember között. Tanár volt, hivatásból lett azzá — kincseit, nagy lelke minden tartalmát nekünk adta —, tanítványainak.

Úgy vélem — aki megtisztel azzal, hogy elolvassa soraimat —, nem vádol majd a „személyi kultusz” valamiféle torz értelmezésével. Meggyőződésemet ugyanis, hogy a hivatástudatról szólni a mi pályánkon a példa erejével s a szolgálat szándékával csak személyhez kötötten lehet. Másképp nem is nagyon érdemes. E vallomásos sorok gyermek és ifjúkorom legmélyebb, legigazabb, mindig ható emberi élményből fakadtak. A magamnak feltett kérdést engedtessek kitágítanom: beszélünk-e, s csak beszélünk a hivatástudatról — vagy érzik tanítványaink, hogy nemcsak „foglalkozásunk”, hanem életünk tartalma s értelme az, hogy pedagógusok vagyunk —, a gyermeknevelés, az emberformálás hivatott munkásai? Lehet, naiv a kérdés, mégis megkockáztatom: gondolunk-e arra, hogyan emlékeznek ránk egykori tanítványaink majd 30 év után?

Pálmai Kálmán